

ske Bet. (1984) tilslutter sig den svensk-engelske model [59].

Som omtalt ovenfor i afsnit 1 eksisterer der endnu ikke nogen mellemstatslig (folkeretlig) regulering af de problemer, den moderne lægevidenskabelige teknologi rejser. Det er imidlertid indlysende, at området egner sig til mellemstatslig regeldannelse. På denne baggrund vil det formentlig vise sig formålstjenligt at fastlægge den danske retstilstand ved lovgivning, således at der ikke kan opstå tvivl om retsstillingen, herunder den danske opfyldelse af de folkeretlige regler, som synes stærkt påkrævet. Under alle omstændigheder er det uacceptabelt at overlade området til lægelig selvregulering gennem private kollegiale regelsæt, således som det er kommet til udtryk i den såkaldte »Helsinki-deklaration II«. Sådanne regler har ingen folkeretligt forpligtende virkning og rejser internretlige problemer [60].

7. På baggrund af analysen af den gældende retstilstand i afsnit 2-4 og afsnit 5 A-5 D fremsættes nedenfor nogle overvejende *retspolitiske synspunkter*. Bemærkningerne tager udelukkende sigte på fosterets (selvstændige) retsstilling i henseende til forsøg og overvejende eksperimentel behandling, hvor fosteret er at anse som et instrument, jf. skemaet i afsnit 1 ovenfor. Spørgsmålet om behandling af selve fosteret med henblik på dettes overlevelse og/eller helbredelse er således kun i ringe grad berørt. På trods af det specifikke sigte vil synspunkterne formentlig også kunne finde anvendelse i et vist omfang ved regulering af andre medicinsk-teknologiske procedurer.

Udgangspunktet for en lovregulering af fosterets retsstilling med særligt henblik på forsøg kan tages i følgende præmisser:

1° Etisk-filosofiske synspunkter giver ikke noget klart svar på det praktisk-juridiske problem om fosterets retsbeskyttelse og fastsættelsen af tidsgrænser i henseende til begyndelsestidspunktet (f.eks. befrugtningen, nidationen, 14-dages grænse m.v.).

2° De biologiske tidsgrænser er arbitrære, idet de er ganske afhængige af de valgte kriterier; således er den foreslåede 14-dages grænse bundet til overvejelser over den tidlige udvikling af et centralnervesystem og hensynet til, hvad der for øjeblikket er teknisk muligt. Så snart det bliver teknisk muligt at

holde fosteret i live mere end 14 dage uden for moderen, eventuelt ved hjælp af en kunstig livmoder, vil der automatisk blive fremført argumenter for en senere tidsgrænse, f.eks. 1 eller 2 måneder eller muligvis endnu senere. 14-dages grænse synes således ikke at være egnet som udgangspunkt for regulering.

Det må konkluderes, at såfremt andre og i sig selv lige så berettigede (biologiske) kriterier lægges til grund, kan en senere tidsgrænse komme på tale. Det er ikke tilfredsstillende ud fra et juridisk synspunkt.

3° Det retstekniske hensyn (behov for klare og anvendelige tidsgrænser og kriterier, som er egnede til at udgøre hovedreglen) har betinget og betinger fortsat, at befrugtningen må foretrækkes som den tidsmæssige betingelse for fosterets retsbeskyttelse. Der er næppe behov for at fastsætte nogen øvre tidsgrænse.

Valget af befrugtningen som egnet tidsgrænse bestyrkes af, at dette tidspunkt udgør den klareste grænse imellem levende/ikkelevende i en traditionel, men ikke nødvendigvis biologisk forstand. Overskridelsen af den principielle grænse imellem levende/ikkelevende fostre må kræve en særlig begrundelse, f.eks. i form af lovhjemlet tilladelse på nærmere angivne betingelser.

4° Er fosteret et selvstændigt individ, eller er det en integreret del af (den biologiske eller surrogat-)moderen? Dette spørgsmål er allerede besvaret implicit, men svaret kan formentlig klarest gives, såfremt der tages udgangspunkt i surrogatmodersituationen, idet det forekommer vanskeligt at hævde, at fosteret her skulle udgøre en fra surrogatmoderen uadskillig del. For så vidt angår den biologiske moder kan der ikke slutes fra den lovhjemlede adgang til fri abort. Således må det fastholdes, jf. afsnit 2-4 ovenfor, at fosteret som udgangspunkt må betragtes som et selvstændigt beskyttelsesobjekt.

En mulig anvendelse af legalitetsprincippet vil herefter tilsi, at forsøg med/på fostre kræver udtrykkelig hjemmel i lovgivningen.

5° Det betyder, at et argument om »forskningsfrihed« bliver af tvivlsom værdi rent juridisk set, idet der ikke eksisterer en sådan frihed, i det omfang forskningen udgør et indgreb i fosterets retsbeskyttede (fysiske) integritet. Noget andet er, at der kan gøre sig